

A sajtó ünnepén

Ünnepi nap a mai, még ha nem is jeli piros betű a naptárban. Hatvannyolc esztendővel ezelőtt, 1918. december 7-én jelent meg az első hazai kommunista orgánus, a Vörös Újság. Kiadását a nem sokkal előtte megalakult Kommunista Magyarországi Pártjának Központi Bizottsága határozta el azzal a szándékkal, hogy az újság a magyar munkásszótályt a kizsákmányolás elleni harcra, a munkáshatalom kivívására szervezze és mozgósítsa.

Az első lapszám kinyomtatását az esemény egyik résztvevője, Vágó Béla így idézte fel: „Őriási izgalom uralkodott közöttünk a pincében. Egy új lap. Új párt... Egyszerre a villanással hajtott gép megáll. Az áram kimaradt. Kikapcsoltatták a szociáldemokraták és burzsoá szövetségeseik. László Jenő odafut a géphez, s kézzel hajtja. Kellner Sándor váltja fel, ő is hajtja a gépet. Mindannyian hajtottuk a gépet, amely lassan ejtegette a Vörös Újság első számait”.

Az ellenforradalmi rendszer súlyos csapást mért a forradalmi sajtóra is. Emlékezzünk mártírjainkra: Somogyi Béla, Bacsó Béla, Bálint György, Rózsa Ferenc, Ságvári Endre, és mások már nem érték meg a felszabadulás napját. Az ember számára legdrágábbat, életüket áldozták az egyenlőtlen küzdelemben. Az azóta eltelt több mint négy évtizedben a magyar sajtó népünk felemelkedésének, szocialista társadalmi rendünk fejlődésének tevékeny részese lehetett.

A tájékoztatás eszközeinek valamelyike vagy éppen több formája is otthon van — kedves hozzátartozóként — minden magyar családnál. A rádiózás elterjedése hazánkban csaknem teljesnek mondható, a becslek szerint — mert erre már csak ez a mérési lehetőség van — 6 millió rádiókészülék van a lakosság tulajdonában. Napjainkban mintegy hárommillió családhoz jut el tv-műsor. A televízió a két fő- és körzeti adásában hetente már csaknem száz órán át sugároz műsort. Terjed a városi kábeltelevízió. Közel harminc helyen jelentkezik már rendszeresen a városi tv helyi stúdiója. Az év végére egymillió emberhez jut el városi kábeltelevízió műsora, s ez a szám gyorsan növekszik. A Magyar Rádió

három központi és öt regionális programját heti 540 órá s műsoridőben közvetíti.

Jelenleg több mint 1700 időszerű lap jelenik meg nálunk, ezek mintegy 1 milliárd 500 millió példányban jutnak el az olvasókhöz.

Nemcsak a sajtónak szerkezetének, de egész társadalmunk demokratizmusának tükrö az, hogy a pártlapokon kívül igen keresettek a szakszervezetek lapjai, folyóiratai. Közkelettek ellenére — hozzájárulnak a valóságos és nem vallásos emberek együttműködésének továbbfejlesztéséhez.

Az évtizedek során a központi és a megyei napilapok a legolvasottabb tömeglapokká váltak. Együtttes példányszámuk meghaladja a napi hárommilliót. Vegyünk például egy általános megyei lapot, amely 80–100 ezer példányban közvetíti a napi friss információkat, híreket — példányszámánál legalább háromszor több helyi olvasóhoz. Nem egyszer olyanokhoz, akiknek a megyei napilap az egyetlen írott információforrás.

A szocialista társadalom építése, a szocialista demokrácia fejlesztése, a népi-nemzeti egység, a közmegegyezés állandó erősítése magas színvonalú munkát követel a televíziótól, a rádiótól, a sajtótól. Ennek szellemében országgyűlésünk ez év március 20-án törvényt alkotott a sajtóról, a tájékoztatásról.

Ez a szocialista törvény szerves folytatása az 1848. évi első magyar sajtótörvénynek. A tanácsköztársaság valóította meg történelmünk során először a munkásszótály sajtójának szabadságát. A két világháború között — az ellenforradalom szolgáltatába állítva a sajtót — már az 1914. évi sajtótörvénynek is számos rendelkezését hatályon kívül helyezték, illetve többször is módosították, keményítették, szigorították.

A felszabadulást követően a sajtóval kapcsolatos jogszabályok a demokratikus, majd a szocialista általa-

kulás igényeit szolgálták. A szocialista sajtószabadság elvét 1949. évi alkotmányunk is kinyilvánította. A Magyar Szocialista Munkáspárt, hosszútávú tájékoztatáspolitikájának megfelelően — felszámolva a sajtó területén is kialakult torzulásokat — 1957-től folyamatosan igyekszik megújítani a tömegtájékoztatás tartalmát és szervezeti kereteit. Ez a rövid történelmi áttekintés is illusztrálja, hogy az országgyűlés legjobb hagyományaink szellemében alkotta meg szocialista sajtótörvényünket.

Mi a sajtótörvény legfőbb jellemzője? A törvény a sajtó feladatát az állampolgároknak a tájékozódáshoz való jogához kapcsolva határozza meg. Ezzel egyidejűleg megfogalmazza a tájékozottak jogát és felelősségét is.

Kifejeződik a törvényben, hogy a hazai és nemzetközi információkhoz jutást a nép, a lakosság természetes jogának tartjuk. Ennek érdekében a sajtóval szemben alapvető követelmény, hogy hiteles képet nyújtson hazánk politikai, gazdasági, tudományos és kulturális életéről. Adjon hírt a nemzetközi élet eseményeiről, segítse elő a különböző országok és népek jobb megismerését, a kölcsönös megértést. Mutassa be a béke, a biztonság megővése, valamint a társadalmi haladás érdekében kifejtett erőfeszítéseket.

Nyilvánvaló, hogy a sajtó csak akkor tud megfelelni hivatásának, ha hozzájárul a feladatai ellátásához szükséges információkhoz. Szükséges tehát, hogy az állami és társadalmi szervezetek, az egyesületek, a vállalatok és intézmények folyamatosan tájékoztassák a közvéleményt a közérdeklő kérdésekről. Kiindulópontunk az, hogy a tájékoztatás nem szivesség, nem valamiféle kegy gyakorlása. S ez az újságírókra éppúgy vonatkozik, mint az információt adókra. Nincsen olyan fontos kérdés — akár hazai dolgainkat, akár a nemzetközi eseményeket illetően — amelyekről hallgatni kellene, vagy a késleltetett tájékoztatás indokolt lenne.

Nem véletlen, hogy az MSZMP XIII. kongresszusa is kiemelte a tájékoztatás felelősségét, a hiteles, gyors, pontos informálás jelentőségét. Az elmúlt évtizedekben, években országépítő politikánk hitelét az is erősítette, hogy az MSZMP öszintén szölt — az eredmények megemléte mellett — a problémákról, a mind nagyobb követelményekről is. Az őszinteség, a nyíltság bizalmat kelt az embereknél. A bizalom pedig energiahordozó: a nyilvánosság az értékképző munka, a közéleti aktivitás, a szocialista demokrácia és a nemzeti egység javításának egyik hajtóereje. A sajtónak fontos szerepe van a közvélemény tükrözésében és formálásában. Nehezen beszélhetünk jól tájékozott közvélemény nélkül közmegegyezésről, nélküle elképzelhetetlen, hogy a társadalomban meglévő szándékok, erők egy irányba hassanak.

Ez az önmagunkkal való szembenézés jellemezte pártunk Központi Bizottságának legutóbbi ülését is. A Központi Bizottság határozatának lényege az, hogy a népgazdaságot — az irányítástól a végrehajtásig terjedően — a XIII. kongresszuson elhatározott növekedési pályára állítsuk. Ez azt jelenti, hogy prioritást kell adnunk a szelektív élénkítésnek, az egyszínű erősítésnek, az életszínvonal stabilitásától a társadalmi teljesítmények növelésig. Hazánkban a legfontosabb feladat az elfogadott gazdaságpolitikai célok megvalósítását szolgáló szemléleti és cselekvési egység megteremtése, a társadalmi aktivitás kibontakoztatása.

A sajtó, a tömegtájékoztatás dolgozóinak tennivalója, hogy mindennapi munkájukkal szolgálják társadalmi, gazdasági programunk végrehajtását, hogy a valóság hiteles, pontos bemutatásával, a szocializmus ügye iránti elkötelezettséggel a társadalmi haladásért, országépítő céljaink megvalósításáért munkálkodjanak.

A magyar tömegtájékoztatás egyetemes, közös elhatározással ma szinte „éberszót” fúj. Hangsúlyozza: talpra, tetre emberek, munkára fel, magyarok! Sorsunk jobbítása, magunk és szeretteink jobb sorsa, szebb, tartalmasabb élete azon múlik, növelni tudjuk-e az egyén, s rajta keresztül a társadalom öszteljesítményét. Hogy legyen mit elosztani a szocializmust építő népeknek.

LAKATOS ERNŐ,
az MSZMP KB osztályvezetője

PINTÉR LAJOS

Emlékek madár-röpte

*Madárröprő emlékek
elhagytak fészket, fészert,
vacogó tested árva tája
elhagyott repülőter.*

*Emlékek vé-alakban,
ék-alakban elszálltak,
az Eötvös Kollégium fölött
cikáztak, fölszikkáztak.*

*Szálltak a Körös fölött,
ahol a nyarad telt el,
bort ittál, vöröst, halat ettél:
csukát, kecségét, harcsát.*

*A neved éles késsel
belevésted a fába,
ha egyszer, ember, arra lépdelsz,
állj meg, olvasd el: P. L.*

*

Színek és helyek

ÁLLOMÁSOK

Majd figyelj meg, hogy minden magyar filmben szerepel egy vonat — mondta volt öreg barátom. Nem jártam utána szavai igazságának, de azt tanúsíthatom, hogy annak idején a vonat — pontosabban: a vasúti közlekedés — jelentette eléggé egyhangú hétköznapi életünkben az egyik nagy ígéretet, a változatosság felülmúlhatatlan lehetőségét. Már túl voltunk ugyan az egykori — századfordulói — szokásokon; már nem jártunk ki a pesti gyors elé az indóházhoz, csak úgy, nézgelődni... De amikor eldőbörgött mellettünk a szerelvény, vágaykozva bámultunk utána, és az ablakból kihajoló, mosolygó, nekünk néha odaintegető utasokról azt hittük, ők a világ legboldogabb emberei. A kupék külső falára rakódott korom- és füstnyomok, a kicsapódott párra apró harmatcseppjei egy távoli, titokzatos — de legalábbis annak tűnő — világ üzenetét hozták (és vitték).

Gyakran kijártunk a nagyállomásra. Izgalmas volt már maga az oda vezető út is. Végigbaktattunk a Boldogasszony sugárúton (ma: Április 4. útja), aztán elfordultunk balra, s máris kőhajításnyira magasodott fölünk a klinkertéglás épület, amelyet gyermekkorunkban ráadásul őriásibbnak hittünk a nagynál. Az előcsarnokban megcsapott bennünket a változás hangulata. Itt mindenki készülődött valamire. Zakós-kalapos urak jegyet váltottak, a hölgyek meg — a hordár társaságában — ott várakoztak a menetrendtáblák szomszédságában. Selyemharisnyás lábak, illatfelhők, kackiás kis kalapok, rakott szoknyák, nyersselyem blúzok, néha illatos cigarettafüst. Mily távolinak is tűnt, s mégis mily szívdobogatóan közelinek (egyben éppoly elérhetőnek). Bőr- és vászondőrződök, rajtuk szebbnél szebb szállodacimkék. Napoli, Venezia, Capri, Miramare, Ostende... Csoda, ha megbüvöltlen néztük, és egyszerűen nem tudtuk levenni a szemünket róla?...

— A restik a legmegbízhatóbbak — folytatta öreg barátom —, hiszen gyorsan cserélődnek a vendégek, akik a legközelebbi vonattal utaznak tovább. Itt nem romlik meg, sőt mindig friss az étel. — Gyerekként persze nem ellenőrizhettük mondandója igazságtartalmát, később ellenben igen. Amikor a restik színvonala (és tekintélye) is kezdett erőteljesen aláhanyatlani. Hol voltak már azok az idők, amikor a nagyállomási éttermet még az előkelőség levegője lengte körül? Bepillantani is alig mertünk. S ha megettünk, a placcos pincér hamar kirottott és odébbtartvart bennünket. (Azt hisze tán, hogy kéregetni akarunk?) A ragyogóan tiszta, vakítóan fehér asztaloknál elegáns urak ették a zónapörköltet, itták hozzá a Dréher-sört, miközben szikár, merev tartású pincérek cikáztak az asztalok között, a zenekar meg épp arra zenített rá, hogy „Nem élhetek, nem élhetek muzsikaszó nélkül”...

A peronra csak jeggyel lehetett kimenni. Újabb korlát, akadály, amely azonban csak tovább növelte szemünkben a hely varázsát, titokzatoságát. Néha mégis megpróbálkoztunk a lehetetlennel. Ha sok volt a várakozó, a peronon ügyelő poszt pillanatnyi figyelmetlenségét kihasználva beleleegyedtünk a tömegbe. Lábunk reszketett, zsibbadás környékezett bennünket. Tiltott helyen jártunk; édes gyönyörűség... S már robotok is be a pesti gyors. A peron megtelt izgalommal, füst- és virággal. Ölelések, csókok. Mi meg arra gondoltunk, hogy majd egyszer, ha nagyok leszünk. Hogy majd mi is. Épp úgy, de tényleg pontosan úgy, mint ezek a felnőttek most és itt...

Rókus-állomás akkor kezdett el némi szerepet játszani az életben, amikor — negyvenötben — apám az ottani őrszobára került parancsnokhelyettesnek. Az épület bal traktusának földszintjén volt az őrszoba. Nap mint nap kilátogattam ide. Mozgalmas élet folyt e pályaudvaron. A közlekedés még akadozott, s a meglévő — szűkös — kapacitást gyakran terhelték hadiszállítványok. Innen indultak útjukra a batyuzók, hogy az irdatlan vásárlási tanyavilágban sonkára, szalonára, kolbászra, sajtra cseréljék a magukkal vitt kőszót, petróleumot, gyufát, kékkövet és más fantasztikus értékeket. A vonat csak Algyőig ment, ott kompra kellett szállni, áthajózni, és a túlparton veszteglő szerelvényen folytatni az utat Vásárhely-Kutas felé.

A rókus felzárkókor gyakran adódtak tumultuózus jelenetek. Apámnak is sűrűn meggyűlt a baja a renitenskedőkkel, az erőszakotól, sőt brutalitástól sem visszariadókkal. Semennyi pénzért nem vállalnék ilyen munkát — gondoltam néha, mikor láttam, minő szélmalomharcot vív az előretudulótömeggel.

Olykor magával vitt járőrűtjaira. Átvergődünk a színházterületre, odáig, ahol betonkerítés jelezte a vasúti terület végét. A betonra nem egyszer kallódó bádodarábot erősítettünk. Ez volt a céltábla. S apám kezemből adta a karabélyt. Ha találtam, a bádodaráb földre zuhant. Ha nem, nos, akkor csak az ütést éreztem, mert a karabély hatalmasat „rügött”, még napokig sajgott utána a vállam.

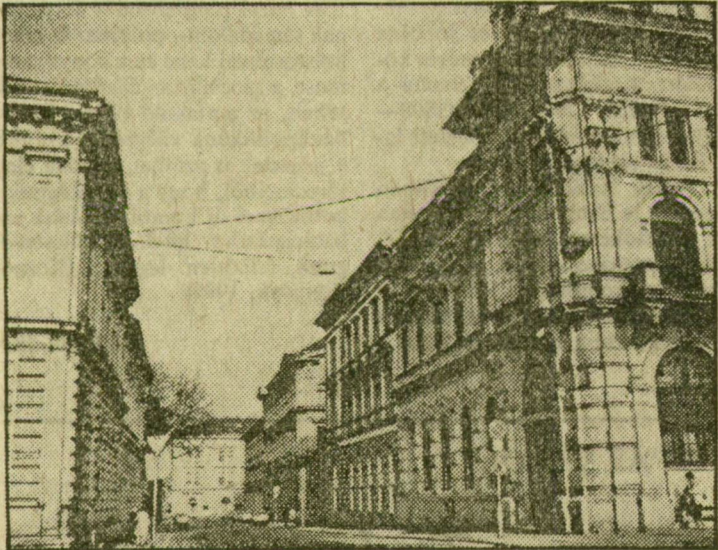
Évtizedekkel később úgy adódott, hogy nap mint nap Rókusról startoltam — nyolc keserves esztendőn át — Hódmezővásárhely felé. Micsoda reggelek! A rókusai tő fölött pára gomolygott, a váróteremben meg Munkás és Kossuth cigaretták torokkaparó füstje. Tagjaimban — többnyire — ólmos fáradtság. A vonat a nagyállomás felől érkezett. Egymást taposva kapaszkodtunk fel a kupékba. Néha a szerelvény már nekilődött, akkor befutottunk. Át kellett ugrani a vaskorláton, hogy...

De mindez már rég volt. Annyira, hogy tán igaz se volt.

PAPP ZOLTÁN

Szeged műemlékei

55. VICTOR HUGO UTCA 7.

„Védett városkép, egységes stílusban és kellemes építészeti ritmussal kiépült utca, a hazai eklektika kiemelkedő alkotása.”

A páratlan oldal mindkét háztömbjének kétemeletes hazai három utcára szólnak. Lépcsőházaiban szép művi öntöttvas rácsok.

A legmozgalmasabb kiképzésű az I. számú lakóház, a tér felől bejárat, oroszlános erkélyek, emberalakos féloszlopok. Az építkezésre Tóth Péter és neje, Rohrbach Lujza 1882 augusztusában kérte az engedélyt. A lakhatást 1884 nyarán engedélyezték.

A 3-as számú ház bejárata a Deák Ferenc utca felől négyoszlopos kapuzat, mely erkélyt tart. Udvara szomszédos az előző házával. Tulajdonosa, Neubauer József 1882 januárjában kért rá építési engedélyt. Majd 1883 májusában kapott rá lakhatást.

Az 5-ös számú ház két bejárata a Kelemen emeletén vörös alapon aranyos meanderszalag és növényi díszű külső festés. A két lépcsőház lakóházát Schlauch Károly 1882–1884 között építtette. Hid utcai kapurácsán „1883”, „S K” és „O K” betűk.

A 3-as számú ház bejárata a Kelemen utcából nyílik. Építési engedélyt Mayer Ferdinánd (Kereszt u. Feketeház) kért rá 1880 márciusában. Júliusban Gregersen Péter építész homlokzatváltoztatásért folyamodott. Lakhatást még az év végén kaptak.

Építésüket az 1882–1883-as Letzter-felvételek örökítették meg. Helyükön a nagyárvízkor a „Sétátér” déli szegélye állott.